

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

постає основною, а інші дві – підпорядковуються першій. Тому, «аналіз» людини без урахування домінуючої частини «Я», нічого не вартує, він створює непоганий шанс нічого не зрозуміти.

Список використаних джерел:

1. Мід Дж. Г. Дух замість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / Дж. Г. Мід / пер. з англ., передмова та комент. Т. Корпало. – Київ : Український центр духовної культури, 2000. – 416 с.
2. Шамша І. В. Маніпуляції масовою свідомістю як дефективний модус інформаційного суспільства / І. В. Шамша // Журналістика та соціальні комунікації в контексті становлення громадянського суспільства в Україні і в світі: виклики, тенденції, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 4 листопада 2022 р.) / наук. ред. В. Калкутіна ; упоряд. Ю. Грушевська. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. – С. 126–130.

Ключові слова: дух, душа, розсудок, розум, презентація себе, комунікація, медійні практики, філософська антропологія.

Key words: mind, soul, reason, self-presentation, communication, media practices, philosophical anthropology.

ТОКАР ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри філософії*

ВЧИНОК ЯК АРГУМЕНТ

Stop the world, I want to get off!

У квітні актуалізувалася пролонгована у часі дискусія стосовно впливу штучного інтелекту на суспільство і пов'язаний із ним ризик дисбалансу прогресу безпеки та прогресу можливостей. Раз у раз дана суперечка загострювалася на фоні певних проривів у цій галузі. Не стала винятком і ситуація із запуском чат боту із штучним інтелектом ChatGPT наприкінці 2022 року. Шалений приріст активних користувачів, доступність загалу, широкий спектр заявлених можливостей системи, швидкість самонавчання і поява лише за п'ять місяців, більш довшеної модифікації цього споживчого додатку, викликали в суспільстві широкий спектр питань від вже традиційних: проблема академічної доброчесності та дезінформації, так і нових: створення нового виду «інтерактивних генеративних медіа» із «цільовим рекламним контентом із максимальним переконуючим впливом». Стурбованість некерованістю ризиками і невизначеність щодо ефекту, який можуть мати потужні системи ШІ переросла в вервечку гучних заяв окремих спеціалістів в цій галузі та у колективне звернення до лабораторій ШІ з вимогою взяти паузу у конкурентній гонитві,

призупинити навчання систем, не виключаючи навіть можливість застосування урядами мораторію [1]. На фоні різних аргументів, які пролунали в цих заявах, в даній роботі ми звернемо увагу на аргумент, який взяти на озброєння критики: звільнення Джеффрі Хінтона. «Хрещений батько III» [2] – людина, яка пів століття займалася створенням штучного інтелекту і розробки якої лежать в основі таких інструментів, як ChatGPT, Midjourney, тощо звільнився з корпорації Google, приєднався до лав критиків безвідповідальної гонитви корпорацій зі створення продуктів на основі генеративного штучного інтелекту і висловив занепокоєння можливістю використання цих інструментів всупереч інтересам людства. Так в арсеналі критиків з'явився новий **апелюючий аргумент** з відсилкою до авторитету **ad verecundiam**, який із завзяттям почали тиражувати засоби масової інформації. Та ряд коментарів під цими постами, використовуючи апелюючий аргумент *ad hominem* (до людини) намагалися дискредитувати Д. Хінтона, нівелювати значення його вчинку і поставити під сумнів допустимість використання його в якості аргументу в цій дискусії. Постає питання: за якими критеріями можна оцінити прийнятність посилання на вчинок і використання його в якості апелюючого аргументу з відсилкою до авторитету чи вважати його помилкою в аргументації?

Під час аргументації допустимо посилатися на авторитет, але при цьому необхідно виконувати наступні умови: кожен авторитет – спеціаліст в певній галузі і на висловлювання авторитету, дотичного до такої галузі можна посилатися. Також, потрібно враховувати, що посилання на авторитет містить лише імовірні доводи, які можливо використовувати лише для підтвердження прямих доводів; потрібно наводити не слова, вихоплені із контексту, а думки, виокремлені в результаті його аналізу. Безпідставне посилання на авторитет перетворюється на хибний аргумент, якщо наводяться слова, які авторитет не висловлював, або якщо авторитети вигадуються. Авторитетність Джеффрі Хінтона в галузі штучного інтелекту не викликає сумнівів. Проблемним залишається виокремлення думки із його вчинку для представлення в якості аргументу.

Якщо встановити єдність контексту, судження авторитету і зв'язку і положенням, що обговорюється в процесі комунікації, це дасть логічні підстави використовувати вчинок в якості демонстрації апелюючого аргументу до авторитету. Вчинок – акт єдності контексту унікального життя людини та смислового змісту його судження. Долаючи ризик самовідчуження, у вчинку знаходить своє вираження власна позиція особистості. Власна позиція людини в світі визначається моральнісно-змістовним напрямком її вчинку, який характеризується безпосередньою свідомою участю в подіях і добровільно взятою на себе особистою відповідальністю. Більш того, цінності які відстоюються і є лише можливостями, можуть стати дійсністю саме у вчинку «на підставі визнання єдиної [Я – дієвої] причетності», особливо, якщо іде мова про професіонала, який «рухається за логікою речі» і це дає можливість мати судження найбільш

дотичні до дійсності. «Відповідальний вчинок один долає будь-яку гіпотетичність, адже відповідальний вчинок є здійснення рішення вже безвихідно, непоправно і безповоротно; вчинок – останній підсумок, усебічний остаточний висновок; він стягує, співвідносити і дозволяє у єдиному і унікальному і вже останньому контексті і сенс і факт, загальне й індивідуальне, реальне та ідеальне, бо все входить у його відповідальну мотивацію; у вчинку вихід із тільки можливості в неповторність реалізується раз і назавжди» [3, с. 15–16].

Відповідальний вчинок – це те, у чому одиничне суще долучається до загального буття як події, а відповідальний вчинок **професіонала** постає тим **особливим** в триумвіраті одиничне – особливе – загальне, ось чому має вагоме значення в якості прикладу і **ефективним аргументом в комунікативній практиці**.

У деяких коментарях до статті, що вийшла в The New York Times, можна побачити трактування звільнення Д. Хінтона як спробу саме уникнути відповідальності за подальший розвиток подій, зістрибуючи з вагонетки, яка втратила керування і мчить по коліям (див. моральна дилема «проблема вагонетки»). Але така аналогія на думку автора є помилковою, адже як для спеціаліста в цій галузі, його точка біфуркації, коли уявні побоювання починають набувати реальних рис, не збігається із позицією пересічних алармистів. Цією точкою став момент, коли для нього стало очевидним, що «технологічні гіганти замкнені в конкуренції, і її неможливо зупинити» [1], і це іде в розріз з принципом відповідального підходу до ШІ, проголошеною компанією, в якій він працював. Це вказує на позицію Д. Хінтона щодо необхідності дотримання **принципів відповідальності** за майбутнє та перед майбутнім і усвідомленням своєї причетності до загроз, які постали перед людством в результаті створення генеративного штучного інтелекту. Тільки відповідальний вчинок, як вже було сказано, долає будь-яку гіпотетичність, адже постає в якості втіленого рішення. Тільки у вчинку є вихід із можливості в дійсність. Таке явлення себе створює «буття-подієвості» у категоріях Бахтіна і безвідповідальним воно бути не може.

На думку автора, саме відповідальний вчинок авторитетної людини можна вважати самодостатнім, ефективним аргументом в комунікації, але при цьому він має виступати посиленням доведення, а не підміняти його (як це роблять певні ЗМІ і «спеціалісти»). Тому, звільнення Джеффри Хінтона чудово вписується в аргументацію критиків безвідповідального навчання штучного інтелекту та посилює її. І не менш важливе значення даний вчинок має в якості попередження наступним поколінням про небезпеку безконтрольного та неприборканого технологічного розвитку, адже виходить із принципу відповідальності.

Список використаних джерел:

1. The godfather of A.I.' leaves Google and warns of danger ahead / The New York times / 01.05.2023. <https://www.nytimes.com/2023/05/01/technology/ai-google-chatbot-engineer-quits-hinton.html>

2. Pause Giant AI Experiments: An Open Letter March 22, 2023. <https://futureoflife.org/open-letter/pause-giant-ai-experiments/>
3. Бахтін М. М. До філософії вчинку / переклад А. В. Фурмана. Психологія і суспільство. 2019. № 1. С. 5–34.

Ключові слова: аргументація, апелюючий аргумент, ad verecundiam, вчинок, принцип відповідальності, одиничне, особливе, загальне.

Key words: argumentation, appealing argument, ad verecundiam, act, principle of responsibility, single, special, general.

КОТОВСЬКА АНАСТАСІЯ ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри філософії*

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НЕВИГЛАСТВА В ЕПОХУ ТОТАЛЬНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Інформаційна епоха почалася у другій половині XX століття і характеризується, крім інших ознак, доступом до необмеженої кількості інформації з допомогою технологій Інтернет.

Згідно з новим цифровим звітом Global Statshot за квітень 2023 року, опублікованому у співпраці з We Are Social та Hootsuite понад 5 мільярдів людей у всьому світі зараз користуються Інтернетом [1].

Загалом у світі на даний момент проживає близько 8 мільярда людей, що означає, що близько 64 % населення планети має необмежений доступ до пошуку, використання та, головне, публікації матеріалів у всесвітній мережі. Пошукові системи мають регіональний характер та алгоритми їх видачі можуть бути «відкориговані» працівниками корпорації за (або без) вказівкою зацікавлених осіб. Прикладом такої корекції стали результати видачі інформації про війну Росії проти України в 2022 році пошуковою системою компанії Яндекс, штаб-квартира якої знаходиться в РФ.

В даному випадку це стає лише однією з можливостей щодо розповсюдження невігластва. Залежно від поставлених цілей зацікавлених осіб такою пропагандою точок зору можуть займатись як цілі інституції, так і окремі особи. Проблема маніпулювання свідомістю стає із цифровізацією більш наявною. Так окремим прикладом може стати черга скандальних судових процесів, спочатку актора Джонні Деппа до Ембер Хьорд щодо дифамації (публічне поширення дійсних або вигаданих відомостей, які принижують честь, гідність і ділову репутацію громадянина чи організації [6]), а зараз й судовий процес над колишнім президентом Сполучених Штатів Америка – Дональдом Трампом. Якщо в першому випадку існували конкретні дії однієї особи у вигляді розповсюдження хибної інформації та нанесення шкоди репутації то у іншому випадку кримінальне провадження стосується навпаки укриванню інформації, яка б могла

ЗМІСТ

Привітальне слово президента Національного університету «Одеська юридична академія» С. В. Ківалова	3
---	---

СЕКЦІЯ 1

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Смазнова Ірина Сергіївна Філософія медійних практик	8
Єременко Олександр Михайлович Обґрунтування стратегії ненасильницького спротиву тиранії у творчості Етьєна ля Боссі	12
Воронянський Олександр Володимирович, Моїсеева Наталія Іванівна Проблема верховенства права в контексті політичної конкуренції	15
Сумарокова Людмила Миколаївна Про шляхи вдосконалення сучасних теорій аргументації	18
Капустіна Надія Борисівна «Тролінг» у системі інтернет-комунікації: аналіз явища	22
Шамша Ігор Володимирович Дух і душа людини в сучасних медійних практиках	25
Токар Людмила Вікторівна Вчинок як аргумент	28
Котовська Анастасія Вікторівна Розповсюдження невігластва в епоху тотальної цифровізації	31
Саєнко Лілія Володимирівна Зміна парадигм алхімії	33

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович Юридична антропологія в міжнародно-правовому вимірі	38
Дудченко Валентина Віталіївна Універсалізація сучасного права	41
Крижановський Анатолій Федорович Сакральність сучасної держави (від наративу до концепту)	44
Мельничук Ольга Степанівна Класичні принципи у методології юриспруденції	47